

Négy írás

1. A COWBOYRÓL ÉS MÁS HŐSÖKRŐL

Étezik a Cowboy, az Indián, a Szép Nő, a Nyomozó, a Bandita, aztán a Terrorista, az Áldozat, a Játékos, a Hülye, a Tudós, a Vidám, a Depressziós, a Földönkívüli Lény, valamint a Bomba.

A Bohóc 1945 augusztusában Hiroshimában meghalt. (Ami maradt tanulságul, az Watteau Gilles-je a Louvre-ban.)

Cselekvéseink tárháza sem túlzottan gazdag: Pénzszámlálás, Szeretkezés, Táplálkozás, Ürítés, Munka, Tárgyalás, Nyilatkozat, Tánc, Játék Tárgyakkal stb...

A felsorolt hősök és cselekedeteik elég erősek ahhoz, hogy valami közös delíriumban lefedjék az alapot, az iszonyúan bonyolult és kimeríthetetlen labirintust: az Univerzumot.

Ennyi az új, a Kegyelem híján levő XX. századbeli mítosz egyszerű szerkezete.

2. A TÖRTÉNELEM ŐSZE

Láttam lenszőke hullákat – úgy dőltek ki a felborult, nyitott csapatszallító járműből, mint eldobott, északi virágcsokor –, s láttam zöld kirgiz hullákat a Práter utcában, ott ahol a golyóscsapágyas rollimon suhantam azelőtt. Egy utcakeresztezéskor volt jóval a Corvin-köz és a Körút előtt. Fegyverszüneti napon mentünk oda Apával. Az egész környék ott sétált, bámulta ezt a chircíói, napsütötte szabadterei múzeumot s benne az Esemény végérvényes veszteseit. Sétáltunk, akár vasárnap az Állatkertben, csak hogy itt a szemlélendő lények örök mozdulatlanságba merevedtek, haláluk volt a ketrec... Volt egy sült hús-ember is, kezek, lábak nélkül, almányi fejére ráolvadva a páncélosszemüveg. Aztán a nyárzöld kirgiz, kiomlott belein egy kis bolt bádoggal cégtáblája. Talán tudta valaki, hogy egyesek a testet a lélek templomának tekintik, s furcsa szeméremből el akarták fedni a bélsárral teli, kidőlt beleket... Ragyogott az őszi napfény, ez a látomás egy kilencéves gyermek lelkének adatott át...

Aztán ez az örvény valahogy kioltotta önmagát. A találatot kapott Otthon mozi helyett működni kezdett egy kiségitőmozi, már nem tudom milyen filmekkel. A szórakozás nem halt szörnyet, az emberek valahol örülni akartak. Elmúlt a vihar, újra beköltözhetek szolgásgukba, ami nem volt más, mint a mozi, a rántott leves, hús vasárnap s minden hónap harmadikán, fizetésnapkor egytizes mignonok a közeli cukrászdából.

Franz Kafka szerint a Kastély elérhetetlen, irántunk közömbös misztérium, külső erőtere áthághatatlan gátat emel a szenvedésben születettek és a metafizikai realitás közé... Ez a szomorú feltevés a Semmi vágányaira terelte a nemsokára befejeződő, iszonyatot iszonyatra halmozó XX. század művészetének lényegét.

Ha az Őrület érvelhet és beköltözhet a művészetbe, ha uralkodhat mindennapjaink felett, mért nem szólalhatna meg a Bolond is, akit mint hívőt, filozófust és alkotót egyaránt összetörtek, s akinek csilingelő sipkát raktak a fejére, hogy kötelezően jelezze közelségét a Téboly szalonjaiban – ahová érdekes módon meghívott –, ahol a mai valóságot szervező sátáni mértan a materialisták röhejeiből épül, s ahol kötelező a körtánc a liberalizmus bálványportréi körül.

Mit motyoghat ott a Bolond...? Talán azt, hogy: születésemmel máris beléptem a Kastélyba, s ezt a Gondviselés engedi meg, a Kegyelem, amely létrehozta a Teremtést, vagyis engem – őseimet és leszármazottaimat –, a Föld ziháló testét, a végtelen teret és időt, a létezés mozzanataiban elsajátítható totális szabadságot... A Bolond azt is mondja: minden egyes lélek a Kastély egy-egy szobája, a Kastély szerkezete pedig maga az Istenség...

4. AZ IDŐ ELSŐ TÖREDÉKEI

Egyszercsak feltűntem magam előtt is, talán másfél évesen. Valami nyári est emléke izzik. Rácsos kiságyammal együtt kinn vagyok a gang végében, a mély fölött lebegő harmadik emeleten, Anyával, Anya könyöke a kiságy peremén, szinte arcomba hajol a mesékből, mesék mélyéből előtűnő, az estben is zöld ecetfa.

Máskor: ülök a nyitott ajtóban a sámlin, valaki hozzámhajol, és én fejbe vágom a játékkalapáccsal. Valószínűleg a hatalmas arc félemlített meg, de kinek az arca?

Innen kaotikus az események feldúsult sorrendje.

Az óvodában játékkockakenyereket veszek a nagyszobában berendezett metafizikus pékségben. Vajon mivel fizettem?

Beát térdig beássuk a homokozóban. Lelkiismeret-furdalás.

Utazások a 63-as villamoson Budára, Apával az óvodába. Gyíkok a Vár oldalán. Egy kirándulás a budai erdőbe, Apa vállán ülök, szarvasbogár mászik a nyakamba, elfogjuk, betesszük az uzsonnástáskába, hazavisszük, napokig őrizzük.

Táncolok az óvodában. Erről fénykép is van.

Nyiralás az óvodával Csupakon. Bokszolok az esti tóra néző hatalmas teraszon. Győztem! Megdőbbsent a telihold.

Az első iskolaév. Nagyon szeretem Török Katit.

Nyiralás Szankon, az özvegy Vujicsics néninél. Egy óriási darázsra leszek figyelmes. Piros, Amerikából kapott bársony rövidnadrág van rajtam, ceruzával írt levelezőlapon követelem szüleimtől a papírmassé vaddisznómat.

Egy ágyban alszom Apával, Anyával a Bókay utcai szobakonyhában. Apa melegíti a lábainkat. Középen vagyok, kettejük között, felettem a falon a fekete kereszt

és szüleim esküvői képe, barna fotó hamis aranykeretben, Apa katonaruhában, jobb kezében sasfejes dísztőr.

Skarlát. Meztelenül állok az ablak fényében, Erdős doktor körmével keresztet rajzol a hasamra. Aztán a kórház. A szobában egy másik gyerek, aki belehal a betegségbe. Éjjeliszekrényén sztaniolba csomagolt színes csokoládéhuszár. Elviszik a testet. Nővérek énekelnek valahol, a folyosón túl. Istenről csak annyit tudok, hogy jó és mindennél, mindennél erősebb.

Az igazgató, a tizenkilences kommunista, dr. Schiró Ödön darabjában békák vagyunk Köblös Mikivel. Brekegünk. A főszereplők játékát elmosta az idő. Csak arra emlékszem, hogy Mikivel guggoltunk, zöld álarc volt rajtunk, és brekegtünk. Aztán szétrúgtuk a Baross utca néhány hókupacát, amiért is a rendőr az igazgatói szobába vitt minket, és dr. Schiró Ödön úgy felpofozta Mikit, hogy átesett az íróasztalon. Én röhögőgörcsöt kaptam. ☒